

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Alia inconvenientia exponuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

nem, in qua libertas ejus actualis consistit, ut dicant illam non esse aliquam entitatem, aut realitatem in rerum natura existentem, sed solum quemdam modum seu formalitatem entis, ac propè nihil, subindeque nullum esse inconveniens illam eximere & subtrahere ab immediata Dei dependentia & causalitate. Quare merito illis Authoribus illud Propheta Regii Psal. 106. adaptari potest: *Ascendant usque ad caelos* (liberam nostrae voluntatis determinationem mirum in modum extollendo) & *descendant usque ad abyssos*, illam deprimendo ac deiciendo usque ad nihilum.

Argumentum ergo resumo, & quero ab Adversariis, an libera nostrae voluntatis determinatio sit aliquid in rerum natura existens, vel nihil? Si est aliquid, debet à Deo immediate causari, cum Deus sit creator omnium visibilium & invisibilium, ut in primo Symboli nostrae fidei articulo profitemur. Quod si à Deo immediate causatur: Ergo Deus praevie in illam influit, & non tantum simultaneè: cum omnis causa sit prior naturae, & causalitate suo effectu: si autè illa determinatio nihil sit, non potest à Deo tolli, detruui, aut laedi per physicam praedeterminationem; atque ita talis praedeterminatio erit innoxia, & immunis à crimine laetae libertatis, quod illi imponunt Adversarii, subindeque omnia illorum argumenta sponte liquescunt, & in fumum & auras evanescent.

§. II.

Alia inconvenientia exponuntur.

PRaeter inconveniens jam expositum, quod praeipuum est, & veluti capitale, plura alia adducit olem à nostris Thomistis, quae breviter attigimus Tractatu praecedenti, impugnando scientiam mediam, unde latius hinc expendenda & exponenda sunt.

68 Secundum ergo inconveniens petitur ex eo quod decreta illa indifferentia tollunt, vel saltem valde limitant supremum & absolutum Dei dominium, in voluntatem & cor hominis, quod ut ait Scriptura Proverb. 21. ita in manu ejus est, ut quocumque voluerit, vertat illud. Sic ergo potest in forma proponi argumentum. Si Deus circa nostros actus liberos habeat decreta purè indifferentia, & expectantia consensum & determinationem nostrae voluntatis, sequitur Deum circa nostros actus liberos non habere tam perfectum & absolutum dominium, quam voluntas creata, vel etiam quam ipse Deus habet erga actiones & effectus causarum naturalium: Consequens est absurdum: Ergo & Antecedens. Minor manifesta est. Tum quia, ut ait Augustinus de correptione & gratia cap. 14. *Deus magis habet in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi suas*: Ergo habet non solum aequale, sed etiam majus & perfectius dominium in nostros actus liberos, quam habeat ipsa voluntas creata. Tum etiam quia in quamlibet rem creatam, hoc ipso quod ens creatum est, habet Deus summum jus, & ipsa res creata summam dependentiam à Deo, ut de ipsa, & in ipsa faciat quidquid voluerit: Sed actus nostri liberi, etiam in ratione liberi, & prout egrediuntur à voluntate creata, sunt aliquid creatum: quia ratio necessarii vel liberi in causis creatis, non est aliquid factum, vel ens rationis, aut nihil, sed entitas aut modalitas realis: praesertim cum libertas sit

A perfectio simpliciter simplex, & fundetur in amplitudine & elevatione creaturae spiritualis supra corpoream, ut disp. 3. art. 1. late exposuimus: Ergo absurdissimum est, minorem causalitatem, aut dominium ponere in Deo respectu nostrorum actuum liberorum, quam in voluntate creata, vel quam respectu actuum & effectuum causarum naturalium.

Sequela verò Majoris, quantum ad primam partem, probatur. Voluntas creata ratione perfecti dominii quod habet in suos actus liberos, potest, illa & incolumi sua libertate, seipsam liberè determinare, & talem determinationem incipere, nec debet illam supponere, vel expectare ab alia causa creata: Ergo si Deus non possit idem praestare, & facere sine laesione libertatis, ut à voluntate creata incipiat, & exeat talis determinatio, sed eam debeat à libero arbitrio expectare, & veluti emendicare, evidens est quod non habeat tam perfectum & absolutum dominium in nostros actus liberos, quam ipsa voluntas creata, & quod magis habeat homo in manu sua voluntatem suam, quam Deus, quae est contradictoria propositionis S. Augustini, asserentis quod *Deus magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas*.

Probatur etiam in sequela Majoris, quantum ad secundam partem. Deus ita dominatur causis non liberis, & illae ita dependent à Deo ad suos effectus producendos, quod Deus non expectat determinationem illarum, sed causat illam, & efficaciam antecedentem habet in talium causarum cooperationem, ut non negant Authores oppositi: Ergo si Deus salva & illa & nostri arbitrii libertate, non possit habere decreta exae efficacia circa nostros actus liberos, nec causare consensum & determinationem liberi arbitrii, sed illam debeat supponere, vel expectare à voluntate creata, minus dominii habebit in illam quam in alias causas non liberas.

Non latet Authores oppositos rationis hujus efficaciam, ideoque eam duobus modis infringere & enervare conantur. In primis aliqui absolute negant, quod divina majestas habeat idem vel aequale dominium in voluntates hominum, ac in caetera omnia quae sub celo sunt: alii, inquit, sicut respectu aliorum, tale habet dominium, ut omnia illa vertat quocumque voluerit: in libertate eorum: ita etiam haberet dominium in voluntate nostram, ut eam verteret, quocumque ipse voluerit, absque ejus libertate: quod naturae & conditioni illius repugnat, cum sit potentia libera, & sui actus dominativa. Unde duplex in Deo dominium distinguit: unum absolutum & despoticum, quale habet supra res naturales. Alterum politicum & civile, quod tantum volunt Deum in voluntates hominum habere.

E Alii verò respondent, quod licet Deus habeat in nostras voluntates supremum & absolutum dominium, sicut in caetera omnia, non tamen sequitur quod possit per decretum antecedens, & de se efficax, determinare voluntatem ad suos actus liberos eliciendos. Quia cum actus liberi procedant à potentia indifferenti ad utrumlibet, ut fiant, Deus debet servare jus talis potentiae indifferentis, & supponere, vel expectare ejus determinationem & consensum, ac proinde concurrere cum illa per decretum indifferens & conditionatum, à voluntate humana, quantum ad speciem actus, determinabile.

Verum

Verum utraque hæc responsio facile potest impugnari. Contra primam efficaciter arguitur. Ratio supremi dominii supra actiones causarum naturalium, fundatur in dependentia quam habent à Deo creatore, conservatore, & primo motore: Sed eandem dependentiam habent à Deo actus liberi nostræ voluntatis, quia eorum est creator, & conservator, ac primus motor nostræ voluntatis: Ergo idem habet dominium supra nostros actus liberos, ac in cæteris res quæ sunt sub celo.

Nec est quod infeliciter scrupulo hæreatur in illo termino, sicut, quasi velimus significare, quod sicut res inanimatas Deus ex suo dominio vertit & immutat sicut vult, sine earum libertate; ita voluntatem nostram sine libertate ejus vertat suâ omnipotentia sicut voluerit; quin potius oppositum significamus, quod sicut dominium Dei est super res inanimatas, & modum earum, ut necessarii, & sine libertate operentur: ita super creaturas racionales, & modum earum dominium habet, ut libere, & non cum necessitate moveantur. Sanè comparatio ista, & adverbium, sicut, non est nostrum, sed Scripturæ, Proverb. 21. Sicut divisiones aquarum, ita cor Regis in manu Dei, quocumque voluerit vertet illud: Ergo sicut habet Deus Dominium in divisiones aquarum, ita in vertendo & mutando cor Regis; nec tamen aliquis sanâ mente dicere potest, quod in prædictis Scripturæ verbis, ly sicut in hoc parificet cor Regis divisionibus aquarum, ut sicut ista sine ulla libertate divino obtemperant dominio, ita & illud; sed in hoc potius parificat, quod sicut aquæ non resistunt divisioni quæ manu horulani fit, ita etiam cor Regis, manente potestate, & libertate suâ antecedenti ad resistendum, de facto non resistit Deo moventi quocumque voluerit.

Contra secundam responsionem militat argumentum desumptum ex autoritate magni Augustini, asserentis quod Deus magis habet in potestate sua voluntates hominum, quam ipsi suas. Ex quibus verbis sic licet argumentari. Deus est dominus actionum liberarum voluntatis creatæ, multo magis quam sit domina ipsa voluntas: Sed ipsa voluntas potest determinare se, nihil expectans, ad quod voluerit, quando voluerit, & ubi voluerit; & de facto determinat, se prope dominium quod habet supra suos actus: Ergo Deus potest determinare voluntatem, non expectando ejus determinationem, ad quod voluerit, quando voluerit, & quomodo voluerit, sine læsione libertatis illius, ratione supremi dominii quod habet in illam. Unde falsum est, quod jura libertatis creatæ exigant, quod Deus determinationem liberi arbitrii à voluntate creatæ supponat vel expectet. Cum enim ipsa non sit primum, sed secundum liberum, à Deo essentia liter in sua determinatione, tuncque libertatis exercitio dependens, non habet primum & absolutum in suos actus liberos dominium, sed tantum secundarium, & temperatum subordinatione & dependentia à primo libero, primoque determinante. Unde licet debeat se determinare, non tamen per se primò, & independenter à primo libero, primoque determinante, sed solum secundario, & sub motione, applicatione, ac determinatione primi liberi, ut colligitur ex D. Thoma 1. contra Gentes cap. 68. in fine, ubi ait: Dominium quod habet voluntas supra suos actus, per quod in ejus potestate est velle, excludit deter-

minationem virtutis ad unum, & violentiam causæ exterioris agentis, non tamen excludit influentiam superioris causæ, à qua est esse & operari; & sic remanet causalitas in causa prima quæ est Deus, respectu motuum voluntatis. Et 1. parte quæst. 19. art. 3. ad 5. Causa quæ est ex se contingens, oportet quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum: voluntas autem divina, quæ ex se necessitatem habet, determinat seipsam ad volitum ad quod habet habitudinem non necessariam. Quibus verbis aperte statuit hoc discrimen inter primum & secundum liberum, & inter Deum & causam liberam & contingentem creatam, quod Deus seipsum primò determinat, independentem à quocumque alio determinante: causa autem contingens creatæ, indiget determinari ab aliquo principio extrinseco, scilicet à Deo, tanquam à primo libero cui essentialiter in suis actibus libere subordinatur. Unde egregie Scotus in 4. distict. 49. quæst. 6 §. Dico ergo, sicut: Contra naturam voluntatis est determinari à causa inferiori, quia hoc ipso non esset superior: non est autem contra naturam ejus determinari à causa superiori, scilicet Deo. Quod intelligi & interpretari non potest de motione & determinatione purè morali & objectiva, cum causæ inferiores & creatæ, moraliter & objectivè movere possint & determinare voluntatem, eamque ostensione alicujus boni sibi convenientis, ad ejus desiderium vel amorem allicere.

Tertium inconveniens sumitur ex perfectione divinæ providentiæ, cui decreta illa indifferentia non parùm derogare videntur. In primis enim modus concurrendi per concursum indifferentem, & sine intentione & volitione alicujus actus & effectus particularis, cum sola intentione generali agendi quod volet creatura, est cæcus, ignarus, imprudens, vagus, potentialis, & confusus, facitque Deum similem piscatoribus, qui mittunt rete in mare, ignorantes quos pisces apprehendent, & in suis retibus concludunt: ut Tractatu præcedenti ostensum est. Ergo ille non parùm derogat divinæ providentiæ, quæ cum sit perfectissima, attingit res in particulari & in individuo, non autem in communi, vagè, & in confuso, & quasi in incertum, ut constabit ex dicendis disputatione 8.

Præterea, Modus ille concurrendi eximit ab ordine divinæ providentiæ & prædestinationis, id quod est perfectissimum, & nobilissimum in creatura intellectuali, scilicet determinationem voluntatis humanæ. Id enim quod Deus expectat, vel supponit, & non causat, non est ex ejus intentione, & providentia, quia illa est causa rerum provisarum, & tantum se extendit, quantum ejus causalitas, ut docet D. Thomas infra quæst. 22. art. 2. Sed in sententia Adversariorum, Deus expectat, vel supponit, & non causat determinationem liberam voluntatis creatæ per decretum indifferens: Ergo talem determinationem Deus non prædefinit, nec prædestinat, neque illam respicit ut ex sua intentione & providentia derivatam, sed præteream factam, ac proinde tanquam casualem & fortuitam. Quod D. Thomas 3. contra Gentes cap. 89. rejicit tanquam errorem quorundam veterum Philosophorum, qui dicebant quod providentia non est de his quæ subiant libero arbitrio, scilicet de electionibus, ut supra retulimus. Et 1. parte quæst. 22. art. 2. ad 4. sic ait: Quia ipse actus liberi arbitrii reducitur in Deum ut in causam, necesse est ut

Disp. 6. art. 6. §. 7

75

74

ea qua ex libero arbitrio sunt, divina providentia subdantur.

Denique, Ordo divinae providentiae debet esse infallibilis & certus, non solum certitudine praescientiae, sed etiam certitudine causalitatis: At in decreto indifferenti & conditionato, non potest fundari ordo infallibilis & certus certitudine causalitatis: Ergo tale decretum derogat perfectioni divinae providentiae. Major constat: Tum quia (ut supra dicebamus) tantum se extendit divina providentia, quantum ejus causalitas: Tum etiam quia praedestinatio, quae est providentia perfectissima, est certa non solum certitudine praescientiae, sed etiam certitudine causalitatis mediorum, ut Tractatu sequenti ostendemus. Minor etiam non est minus evidens. Primum quia decretum illud, cum sit pure indifferens, nullum habet infallibilem nexum cum consensu potius quam cum dissensu liberi arbitrii, sed indifferenter cum utroque conjungitur: Ergo in illo non potest fundari certitudo infallibilis causalitatis, respectu consensu verbi gratia. Secundum, Cum tale decretum, in sententia Molinae, Suarez, Lessii, & aliorum, non sit absolutum, sed conditionatum, non causat nisi purificata conditione, quae est determinatio voluntatis creatae: Ergo prius Deus cognoscit consensum liberum futurum, quam causalitatem talis decreti.

Diff.
4. art.
1.

77. Dices, Quod licet decretum illud indifferens & conditionatum, secundum se non possit fundare certitudinem causalitatis omnino infallibilem, bene tamen ut habet adjunctam scientiam mediam, a qua dirigitur.

Sed contra: Cum scientia media se teneat ex parte intellectus speculativi, ex quo nulla potest derivari causalitas vel efficacia in decreta voluntatis divinae, si decretum illud indifferens & conditionatum, quod Adversarii fingunt in Deo, non possit fundare secundum se aliquam certitudinem causalitatis, non poterit etiam esse fundamentum ordinis certi & immobilis divinae providentiae, prout habet adjunctam scientiam mediam, quae habet solum speculari & explorare eventum, & futuritionem rerum, non autem illam efficere.

78. Quartum inconveniens contra ista decreta indifferencia, deducitur ex complicatione & insuperabili difficultate qua premuntur ac ferè devorantur Adversarii, in declarando quomodo hoc decretum indifferens determinetur ad concurrendum cum voluntate, pro consensu magis quam pro dissensu, ex illis duobus quae offert ad utramque partem. Nam quando Adversarii dicunt, quod Deus est paratus concurrere cum voluntate ad consensum, si illa se determinaverit ad hanc partem: quid est hoc, si voluntas creatata se determinaverit? est ne aliqua determinatio in actu primo, & antecedenter ad operationem, superaddita ipsi indifferenciae potentiae, qua postea Deus determinet absolute decretum suum ad illam partem in quam inclinat ille actus primus? Aut aliqua determinatio per modum ipsius operationis & actus secundi, quasi incipiente jam operatione partiali voluntatis, Deus succurrat, & addat suum concursum determinate pro illa parte? Neutrū potest dici: Ergo decretum illud indifferens, & expectans determinationem voluntatis creatatae, est omnino chimericum & impossibile. Major constat, Minor autem, quantum ad utramque partem, probatur. In primis enim talis determinatio non est actus primus. Tum quia

A non est habitus superadditus voluntati, cum non semper operetur ex habitu. Tum etiam quia totum quod est in voluntate ante actum, est indifferens & indeterminatum, apud istos Autores, qui denegant praedeterminationem antecedentem in voluntate. Non potest etiam dici quod sit actus voluntatis, quia de illo redibit difficultas, quomodo producitur cum voluntate, sine determinato concursu, aut quis determinavit concursum ad illum? Et sic vel admittendus erit processus in infinitum in determinatione talis concursus indifferens, vel concedendum erit, dari aliquem actum voluntatis in rerum natura existentem antecedenter ad concursum & causalitatem Dei, id est, aliam quam entitatem creatam, a Deo independentem, & imparticipatam: quod est horridum in tota Theologia & Philosophia, ac repugnans primo Symboli nostrae fidei articulo, quo nos in Deum, factorem visibilium omnium & invisibilium, credere profitemur.

B Præterea Cum determinatio in actu secundo sit ipse consensus & influxus voluntatis, qui utique identificatur cum concursu Dei simultaneo: Deum expectare quod voluntas se determinet in actu secundo, idem erit ac expectare, an ipsemet concurrat, ac dicere; si ego concurrat determinate ad consensum, concurrat: quid ineptius; aut si videro actum & consensum jam factum, influam in illum, seu illum faciam, quid implicatius, aut absurdius? Certè (ut loquitur Joannes à S. Thoma) punctus iste in assertoribus scientiae mediae, alia profunditas est, & rapidissimis vorticibus plena, quam nullus penè tranfit, quem non abloreat, vel ad litus efficaciae divinae antecedentis ejiciat.

Denique decretum illud indifferens evenit in Deo omnem scientiam mediam, qua obiectum ejus sic componit, ut non pertineat ad scientiam liberam, sed merè necessariam, & simplicis intelligentiae. Obiectum enim scientiae mediae, in sententia adversariorum, est istud: si Petrus in talibus occasionibus & circumstantiis tali vocatione excitetur, nec illi desit concursus meus ad consentiendum, consentiet: Sed hæc veritas conditionalis, est necessaria, & pertinet ad scientiam simplicis intelligentiae: Ergo & obiectum scientiae mediae. Major pater, Minor verò probatur. Posito concursu Dei simultaneo (sicut ponitur pro conditione in illa conditionali) necessario ei connectitur, & identificatur concursus causae secundae, quia concursus causae primae & secundae, identificatur in eadem actione; quidquid enim est à causa secunda, est etiam à prima: Ergo necessarium est, posito concursu Dei, poni concursum causae secundae, nec potest unum separari ab alio, & sic facit sensum omnino necessarium illa conditionalis, imò identicum ac nugatorium. Cum enim dicit, si vocavero Petrum tali vocatione, & non desit meus concursus, consentiet: *ly non desit meus concursus*, est idem ac dicere, si adit, seu ponatur meus concursus, quia æquipollent non deesse concursum, & adesse seu poni concursum; & sic est sensus, si concurrero simulaneè cum illa, consentiet: Atqui concursus simultaneus ad consensum, indivisibiliter est idem ac ipse consensus: Ergo idem est dicere: si concurrero, consentiet; ac dicere, si consentiat, consentiet; quae est nugatoria repetitio, ac battalogia incoherabilis.

D
E